

Maa- ja metsätalousvaliokunta

LAUSUNTO

MmV@eduskunta.fi

12.10.2016

Dnro 0699/2016

Asiantuntijapyyntö 4.10.2016, HE 143/2016 vp

HE 143/2016 vp Poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta**Sopimuksen tarkoitus**

Sopimuksen tarkoituksena on säätää Suomen ja Norjan valtakuntien välisten poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä toimenpiteistä ja toimijoista rajanylitystapauksissa. Sopimus suojaa vahingonkärsijöiden oikeuksia tilanteessa, jossa porot pääsevät esimerkiksi viljelyksille ja aiheuttavat siellä vahinkoja. Lisäksi sopimuksella parannetaan porojen rajanylityksestä aiheutuvien töiden hoitamisen edellytyksiä.

Sopimus on poronhoidon kannalta välttämätön. Raja-alueen paliskunnat ovat neuvottelun tuloksena syntyneeseen sopimukseen tyytyväisiä. Neuvottelutavoitteena oli koko raja-alueen aitaaminen, mutta tähän ei kolmivuotisissa neuvotteluissa päästy. Tulos on kuitenkin hyvä kompromissi, joka parantaa alueella viime vuosina esiintyneiden ongelmien hallintaa.

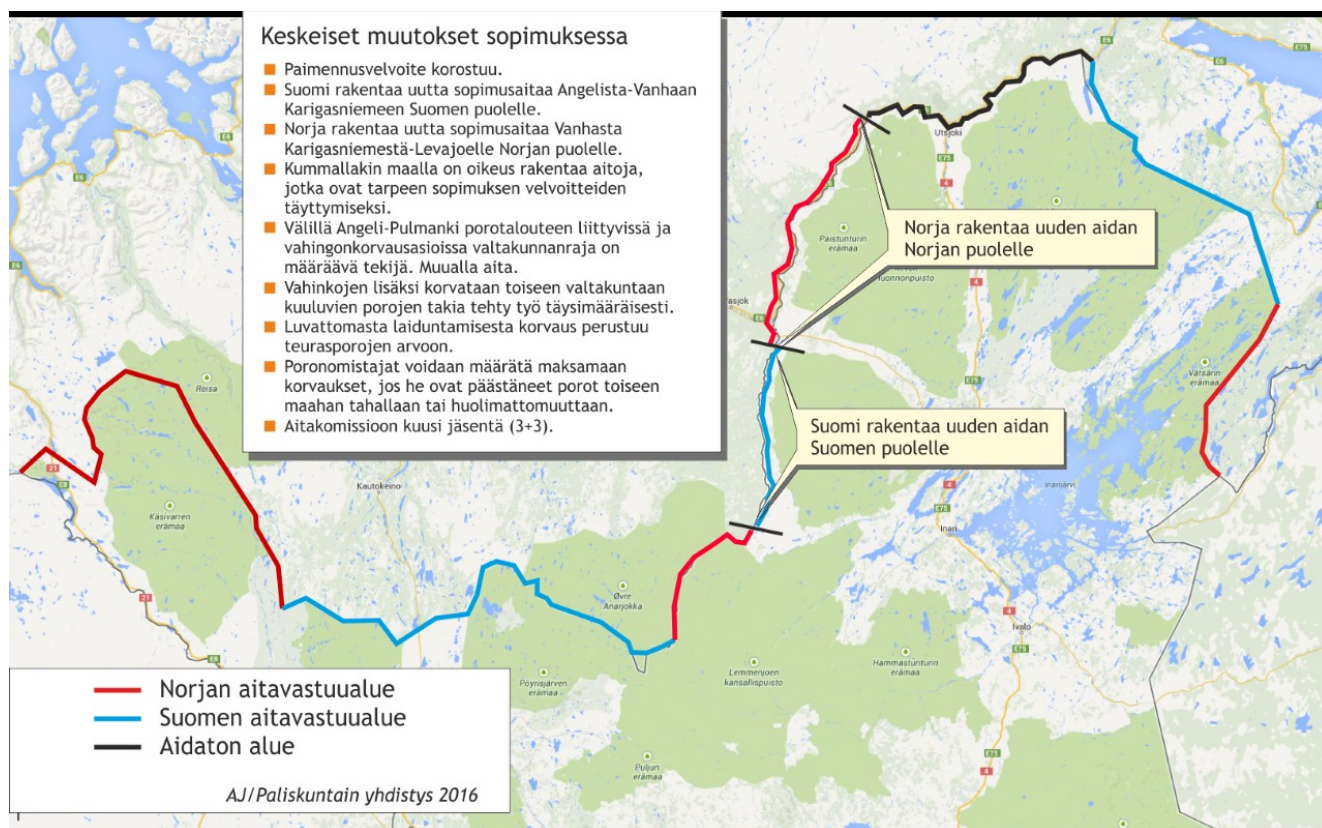
Viime vuosina poroja on päässyt kulkemaan rajan yli ainoastaan Norjasta Suomeen. Vahinkoja tästä on aiheutunut viljelyksille pääasiassa Tenojokivarressa. Norjan maksamat korvaukset ovat olleet vuosittain noin 100 000 € suuruusluokkaa. Ongelmia on aiheutunut myös alueen paliskunnille Suomessa, ylimääräisestä työstä norjalaisten porojen kokoamisessa ja erottelussa.

Muutokset suhteessa entiseen sopimukseen

Uusi sopimus korostaa poronhoitajien ja paliskuntien paimennusvelvoitetta. Aidat rakennetaan ja ylläpidetään tukemaan sitä. Suurimmat muutokset kohdistuvat Inarin ja Utsjoen kuntien alueelle välille Angeli-Pulmanki. Tuolla alueella poronhoitoon liittyvissä asioissa määräävä raja on valtakunnan raja. Muualla valtioiden välisellä raja-alueella määräävänä rajana toimii raja-aita.

Sopimus edellyttää uusien aitojen rakentamista Angelista-Levajoelle. Suomen puolella alueella on kansallisella päätöksellä rakennettu aita, joka sopimusuudistuksen myötä saa virallisen raja-aita statuksen. Norja rakentaa uutta aita-alueelle, josta on kulkeutunut eniten poroja Suomeen.

Vieraan valtakunnan porojen viipymäaikaa toisessa valtakunnassa lyhennetään, vahinkojen toteamista nopeutetaan ja korvausten maksu muutetaan toteutuneita kuluja vastaavaksi. Sopimuksella päivitetään vastuut kummankin maan toimivaltaisten viranomaisten osalta.

Poronhoitolain muutos

Poronhoitolain uusi 39 a § on erittäin tarpeellinen aidan oikeudellisen aseman selkeyttämiseksi. Pykälä selkeyttää raja-aidan oikeudellista asemaa siltä osin, minkä laki nykyisellään jättää menettelytapojen osalta säätämättä. Esitetyn uuden pykälän mukaan valtio voi lunastaa aidalle käyttöoikeuden, mikäli aidan paikasta ei saada aikaan sopimusta maanomistajan kanssa. Asia on olennainen siellä, missä sopimuksen piiriin tulee uutta aita: Inari- ja Tenojokivarressa. Kyseisellä alueella on 420 erillistä tilaa, joiden läpi aita kulkee. Utsjoen kunnan alueella tiloja on 360 ja Inarin 60. Valtaosa näistä on yksityisiä.

Budjetointi

Norja on maksanut Suomelle (Suomen puolella Tenon alueen maanviljelijöille) norjalaisten porojen tekemistä tuhoista viime vuosina keskimäärin 100 000 € vuotuiset korvaukset.

Suomesta ei ole päässyt poroja Norjaan vahinkoa tekemään viime vuosina, eikä Suomi siis ole maksanut porojen tekemistä vahingoista korvauksia. Tilanne voi kuitenkin muuttua, mikäli aidan pitävyys heikkenee.

Nykykäytännöllä toteutettuna valtiosopimusten mukaisia aidan pitävyyden velvoitteita ei enää kyetä takaamaan. Määräraharive vuosittaiseen aidan kunnossapitoon ja peruskorjaukseen on vuoden 2016 kustannustasolla laskettuna 1 160 000 €. Tämän lisäksi määräraharive jo syntyneen 200 km:n peruskorjauksivajeen korjaamiseen on tällä hetkellä kaksi miljoonaa euroa. Nykyisellä budjetilla korjauksivaje kasvaa 320 000 € vuosivauhtia (32 km/vuosi).

Uuden sopimuksen mukaan raja-aitojen rakentaminen ja nykyisten aitojen siirtäminen rekisteröidään GPS-rekisteröinnillä. Tämä vaatii ohjelmiston ja järjestelmän tekemisen ja ylläpidon. Tämä edellyttää rahoituksen osoittamista asiaan.

Yhteenveto

Paliskuntain yhdistys näkee kyseessä olevan sopimuksen parantavan sekä maanomistajien että poron-omistajien ja paliskuntien oikeusturvaa ja toimintaedellytyksiä Suomen ja Norjan vastaisella rajalla. Sopimus on valmisteltu hyvässä ja tiiviissä yhteistyössä asianosaisten paliskuntien kanssa ja myös alueen maanomistajien tarpeita ja huolia kuullen. Vaikka sopimuksen lopputulos on kompromissi kahden erilaisia intressejä omaavan valtion välillä, on se selkeä parannus nykyiseen tilanteeseen. Sopimus auttaa erityisesti norjalaisten porojen pitämisessä poissa Suomen puolelta sekä mahdollisten rajan yli tulevien tokkien tehokkaammassa käsittelyssä ja kuljetuksessa takaisin kotimaahansa. Sopimuksen viivytyksetön voimaansaattaminen molemmissa maissa on tärkeää.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ao